

IMO-ISHORALARNING OG'ZAKI NUTQDAGI AHAMIYATI

Jorayeva Shaxnoza Sa'dullayevna
O'zbekiston Davlat Jahon Tillari
Universiteti magistratura yo'nalishi
Lingvistika (ingliz tili)

Kalit so'zlar: nutq madaniyati,xalq og,,zaki ijodi,nutq odobi, maqol,rivoyat, suxandonlik, so'zlashish odobi.

Bugungi kunda yangi, umuminsoniy muammolar (global, gumanitar) oldida muloqotning ahamiyati beqiyos ortib bormoqda. Turli mintaqalar, mamlakatlar, madaniyatlarning umumiyliigi, umumiy muammo maydoni ularning bir xil ijtimoiy, iqtisodiy, madaniy standartlarga amal qilishini anglatmaydi. Jamiyat turli mintaqaviy, etnik-madaniy birlashmalarning birikmasidan tashkil topgan. Ushbu jamoaning shakli dars davomida va ular o'rtasidagi dialog yoki polilog orqali ishlab chiqiladi. Nutq aktiga bir butun sifatida qiziqish, shu jumladan ifoda akti ham, so'zlovchining niyati ham, uning tinglovchiga ta'siri ham nutqiy harakatni nutqiy muloqot hodisasi sifatida ko'rib chiqishni o'z ichiga oladi, ya'ni. faol ijtimoiy o'zaro ta'sir.

20-asrning oxiriga kelib yangi tipdagi ijtimoiy olim, noverbalizm sohasidagi mutaxassis paydo bo'ldi. Jamiyatning bu muammosi faqat oltmishinchi yillarning boshlarida o'rganila boshlandi va jamoatchilik noverbal muloqot haqida faqat 1970 yilda Yuliy Fast o'z kitobini nashr etganidan keyin xabardor bo'ldi. Ammo bugungi kunda ham ko'pchilik tana tilining mavjudligidan bexabar, uning inson hayotidagi ahamiyatiga qaramay.

Tana harakatlarining "tili" mimika va imo-ishoralarni o'z ichiga oladi.

MIMIK (yunoncha. mimikos - taqlid qilish), yuz mushaklarining ekspressiv harakatlari, inson tuyg'ularining namoyon bo'lish shakllaridan biri. Teatrda - ichki ruhiy holatni ifodalovchi aktyorlik yoki yuz harakatlarining muhim elementi.

IROMO TILI (kinetik til, chiziqli til), kundalik muloqotda tovushli nutq bilan birga yoki uning o'rniga, shuningdek, marosimlar, diniy taqiqlar va hokazolar bilan bog'liq holda aloqa vositasi sifatida foydalaniladigan imo-ishoralalar va tana harakatlari tizimi. harakat yoki boshqa tana harakati nutqni ifodalovchi yoki unga hamroh bo'lgan narsa. Hal qiluvchi, ifodali, baquvvat imo-ishora. Imo-ishora tili (imo-ishoralalar orqali xabarni uzatuvchi chiziqli til). Imo-ishoralalar teatri (pantomima).

Masalan, dunyoning turli xalqlari o'rtasida qo'l siqish paytida ochiq cho'zilgan kaft do'stlik, samimiylik va tajovuzkor niyatlarning yo'qligini anglatadi.

Ovozsiz filmlarni to'g'ri idrok etish uchun og'zaki bo'lmagan muloqotning xususiyatlarini bilish ayniqsa muhimdir.

Charli Chaplin va boshqa jim kino aktyorlari og'zaki bo'lmagan muloqotning asoschilari bo'lgan degan gipoteza mavjud.

20-asrda Charlz Darvinning 1872 yilda nashr etilgan "Odamlar va hayvonlardagi his-tuyg'ularning ifodasi" eng ta'sirli bo'ldi. Bu "tana tili" sohasidagi zamonaviy tadqiqotlarni rag'batlantirdi va Darvinning ko'plab g'oyalari va uning kuzatishlari bugungi kunda butun dunyo tadqiqotchilari tomonidan e'tirof etilmoqda. O'sha vaqtdan beri olimlar 1000 dan ortiq og'zaki bo'lmagan belgilar va signallarni kashf etdilar.

Ushbu muammoni Albert Meyerabian ham o'rganib chiqdi, u suhbatdoshlar o'rtasida ma'lumot uzatish og'zaki vositalar (faqat so'zlar) orqali 7%, tovush vositalari (ovoz ohangi, tovush intonatsiyasi) 38% va bo'lmagan vositalar orqali sodir bo'lishini aniqladi. og'zaki vositalar 55% ga.

Professor Birduisl shunga o'xshash tadqiqot o'tkazdi va o'rtacha odam kuniga atigi 10-11 daqiqa so'z gapirishini va har bir gap o'rtacha 2,5 soniyadan ko'p davom etmasligini aniqladi. Meyerabian singari, u suhbatdagi ma'lumotlarning 35% dan kamrog'i og'zaki ekanligini va ma'lumotlarning 65% dan ortig'i og'zaki bo'lmagan aloqa vositalari orqali uzatilishini aniqladi.

Aksariyat tadqiqotchilarning fikriga ko'ra, og'zaki kanal ma'lumotni etkazish uchun ishlatiladi, noverbal kanal esa shaxslararo munosabatlarni etkazish uchun ishlatiladi va ba'zi hollarda og'zaki xabarlar o'rniga ishlatiladi. Masalan, bir qarashda odamning sizga qanday munosabatda bo'lishini tushunishingiz mumkin. Buni ko'zlar, imo-ishoralar va duruylarda ko'rish mumkin. Ko'zlar ham muhim rol o'ynashi mumkin.

Insonning madaniy darajasidan qat'i nazar, so'zlar va ular bilan birga keladigan harakatlar shunday bashoratlilik darajasiga to'g'ri keladi, Birdwissl ta'kidlaydiki, o'qitilgan odam ma'lum bir iborani talaffuz qilish paytida odam qanday harakat qilayotganini ovoz bilan aniqlay oladi. Va teskari. Birdwissle shuningdek, nutq paytida uning imo-ishoralarini kuzatish orqali odam qanday ovoz bilan gaplashayotganini aniqlashni o'rgandi.

Har kuni biz o'nlab imo-ishoralardan foydalanamiz, deyarli ularning ma'nosi haqida o'ylamasdan va ular biz haqimizda so'zlardan ko'ra ko'proq ma'lumotni boshqa odamlarga etkazishga qodirligini har doim ham tushunmaymiz.

Ajablanarlisi shundaki, ba'zida har birimiz uning holati, imo-ishoralari va harakatlari ovozi aytganiga zid kelishi mumkinligini tushunmaymiz.

Og'zaki bo'lmagan muloqotning semiotik tizimini o'rganish nafaqat bir xil madaniyat va tilning, balki turli madaniyat va tillarning tashuvchisi bo'lgan odamlarning o'zaro tushunishiga yordam beradi.

Ushbu ishning dolzarbligi og'zaki bo'lmagan muloqotning o'ta yuqori roli va dunyoning globallashuvi sharoitida uni chuqur o'rganish zaruratidir.

Ushbu tadqiqotning muammosi og'zaki bo'lmagan muloqot jarayonida odamlar tomonidan imo-ishoralar va mimikalarni noto'g'ri tushunishdadir.

Tadqiqotning maqsadi - bir xil va turli millat vakillari o'rtasidagi og'zaki bo'lmagan muloqotning xususiyatlarini o'rganish, shuningdek, imo-ishoralar va mimikalarning to'g'ri talqin qilinishini aniqlash.

1. Muloqot jarayonida mimika va imo-ishoralarning rolini o'rganing.

2. Turli madaniyatlar tashuvchilari imo-ishoralarning ramziyligini qiyosiy tahlil qiling.

Shaxs va mimika va imo-ishoralar o'rtasidagi yozishmalarning psixologik naqshlarini aniqlash.

Shaxsning og'zaki bo'lmagan muloqotning semiotik tizimidan amaliyotda qanday foydalanishini aniqlang.

Mimika ramziyligini qiyosiy tahlil qiling.

Asosiy faraz: deylik, aholining o'rganilayotgan qismi (talabalar) yuz harakatlari va imo-ishoralarni yaxshi tushunadigan, ammo kundalik hayotda bu tushunchadan amalda foydalanmaydigan odamlar guruhiga mansub, bu esa suhbatdoshlarning tushunmovchiligiga olib kelishi mumkin. ziddiyatli vaziyatlarning paydo bo'lishi sifatida.

Tadqiqot jarayonida biz quyidagi ilmiy usullardan foydalandik:

Yuz ifodalari va imo-ishoralarni tasniflash imkonini beruvchi taksonomik usul.

Tarixiy usul, uning yordamida mimika va imo-ishoralarning kelib chiqishi aniqlandi.

Mimika va imo-ishoralarning psixologik tavsifini berishga imkon bergan tavsiflovchi usul.

Insonning psixologik naqshlarini, yuz ifodalari va imo-ishoralarni aniqlashga imkon beradigan eksperimental usul.

Qiyosiy usul, uning yordamida biz turli tillarda ona tilida so'zlashuvchi odamlarning yuz ifodalari va imo-ishoralarni solishtirdik.

Yuz ifodalari va imo-ishoralarning ramziy ma'nosi haqida gapirishga imkon beruvchi lingvopsixologik usul.

Respondentlar imo-ishoralar va mimikalarni qanchalik tushunishlarini aniqlash va olingan ma'lumotlarni tizimlashtirish imkonini bergan statistik usul.

Tadqiqot ob'ekti og'zaki bo'lmagan muloqotdir.

Tadqiqot mavzusi - mimika va imo-ishoralarni talqin qilish.

Tadqiqotning dastlabki davrida Belarus Davlat Iqtisodiyot Universitetining Moliya va bank fakultetining 90 nafar 1-kurs talabalarini o'rtasida so'rov o'tkazildi, bu esa rus tilida yashovchi ona rus tilida so'zlashuvchilarning yuz ifodalari va imo-ishoralarni idrok etishini aniqlash imkonini berdi. 21-asrning boshi.

1. Mimika, imo-ishoralar va an'analar

Imo-ishoralar hamma odamlarning suhbatida doimo mavjud. Bu shunchalik keng tarqalganki, ba'zida biz buni sezmay qolamiz. Ammo har bir davlatning o'ziga xos imo-ishoralari va mimikalari bor. Agar inglizlar haqida gapiradigan bo'lsak, ular imo-ishoralarga juda ziqna. Ular bir-biriga tegmaslikka harakat qiladilar va gaplashayotganda cho'zilgan qo'l o'lchamidagi masofani ehtiyotkorlik bilan saqlashadi. Bizni hayratda qoldirgani shundaki, britaniyaliklar xorijga parvozlarni amalga oshiruvchi aviakompaniyalar risolalarida quyidagi ogohlantirishni joylashtirgan: "Ehtiyot bo'ling – imo-ishoralaringiz sizni noaniq holatga qo'yishi mumkin".

Ko'p ruslar gapirganda qo'llarini cho'ntagiga solib qo'yishadi. Ammo, ma'lum bo'lishicha, bu ham muammo tug'dirishi mumkin: Argentinada politsiyachi qo'lini shimining cho'ntagiga solib qo'ygan odamga nomaqbul xatti-harakatlarini ko'rsatishi mumkin.

Germaniyada gaplashayotganda qo'l cho'zilgan masofa etarli emas. Nemis bir vaqtning o'zida yana yarim qadam orqaga chekinadi. Italiyada, aksincha, italiyalik sizga yarim qadam yaqinlashadi va Saudiya Arabistonida yashovchi odam sizning yuzingizda nafas oladigan tarzda muloqot qilishga harakat qiladi.

Haqorat va qiyinchilik sifatida, yunon qo'lini ochiq kaft bilan o'z yo'nalishi bo'yicha ko'tarishni sezadi va amerikalik esa, o'z navbatida, unchalik g'azablanmaydi.

Yaponiyada jamoat joylarida kamaringizni tortmaslik kerak. Bu hara-kiri boshlanishi sifatida qabul qilinishi mumkin.

Yunonlar, turklar va bolgarlar "ha" deganda boshlarini u yoqdan-bu yoqqa chayqadilar, bu ko'pchilik yevropaliklar uchun "yo'q" degan ma'noni anglatadi. Shimoliy Amerika hindulari esa o'z nutqlarini maxsus silliq imo-ishoralar bilan kuzatib boradilar, ular aytilganlarni qo'shimcha ma'no bilan boyitadi yoki so'zlarga mutlaqo teskari ma'no beradi.

Amerikaliklar barmoqlari bilan hisoblashadi, ularni mushtdan uzoqlashtiradi, lekin biz kabi bukilmaydi. Ammo agar biz ko'pincha kichik barmoqdan boshlab barmoqlarimizni egish odat tusiga kirgan bo'lsak, yaponiyaliklar avval bosh barmog'ini egib, beshdan keyin esa teskari jarayonni boshlaydilar.

Ma'badning ko'rsatkich barmog'i Frantsiyada "ahmoqlik", Gollandiyada "aql" va Buyuk Britaniyada "o'z fikringiz bilan yashash" degan ma'noni anglatadi.

Agar frantsuz, nemis yoki italyan har qanday g'oyani ahmoq deb hisoblasa, u o'zini boshiga uradi va agar nemis ochiq kafti bilan peshonasiga ursa, bu: "Ha, siz aqldan ozgansiz!" Bundan tashqari, nemislar, shuningdek, amerikaliklar, frantsuzlar va italiyaliklar ko'rsatkich barmog'i bilan boshning yoniga spiral chizish odat tusiga kiradi, ya'ni: "Aqldan ozgan fikr ..." Aksincha, ingliz yoki ispan o'zini taqillatganda, peshona, u hech kimdan emas, balki o'zidan qoniqqanligi hammaga ayon. Bu imo-ishorada o'z-o'ziga kinoyaning ulushi borligiga qaramay, odam baribir o'zini topqirligi

uchun maqtaydi: "Aql shu!". Agar gollandiyalik o'zini peshonasiga taqillatib, ko'rsatkich barmog'ini yuqoriga cho'zsa, demak u suhbatdoshning aql-idrokini qadrlagan. Ammo agar barmoq yon tomonga ishora qilsa, bu uning boshi ishlamasligini anglatadi. Nemislar ko'pincha kimningdir g'oyasiga qoyil qolish belgisi sifatida qoshlarini ko'taradilar. Angliyadagi xuddi shunday xatti-harakatlar skeptitsizm ifodasi sifatida qaraladi.

Barmog'i bilan ko'z qovog'iga tegib, italiyalik o'zining xayrixohligini ifodalaydi: "Men sizni yaxshi yigit ekanligingizni ko'raman". Ispaniyada bu imo-ishora sizning so'zlaringizning to'g'riligiga shubhani bildiradi va frantsuz uchun bu "siz gapiruvchisiz, uka!"

Agar ingliz kimgadir saboq bermoqchi bo'lsa, u ikki barmog'ini bir-biriga bog'lab ko'taradi, ya'ni "Xo'sh, men sizga ko'rsataman!". Va AQShda xuddi shunday imo-ishora "Siz va men yaxshi jamoamiz" yoki "Sen va men suvni to'kib tashlamaymiz!"

Odatda italyanacha imo-ishora - qayiq shaklidagi palma - savol, tushuntirish chaqiruvini anglatadi. Meksikadagi xuddi shunday imo-ishora - bu ma'lumot uchun to'lovga qo'ng'iroq qilish: "Men sizga bepul hech narsa aytmayman".

Ko'rsatkich barmog'i va kichik barmog'idan hosil bo'lgan "shoxlar" italiyaliklarga "yomon ko'zni olib tashlash" uchun xizmat qiladi, frantsuzlar uni boyvachcha deb atashlarini xohlashadi. Mutlaqo odobsiz imo-ishora (qo'lning o'rta barmog'i ko'tarilgan) deyarli barcha qit'alarda kino tufayli mashhur bo'ldi. Ammo Frantsiyada bizning mahalliy "anjir" xuddi shunday ma'noga ega.

Amerika, Angliya, Avstraliya va Yangi Zelandiyada ko'tarilgan bosh barmog'i uchta ma'noga ega. Bu imo-ishora odatda qachon ishlatiladi ovoz berish yo'lda, o'tib ketayotgan mashinani ushlab olishga harakat qilmoqda. Ikkinchi ma'nosi hammasi joyida, va bosh barmog'i keskin otilganda - bu haqoratli belgi bo'lib, odobsiz so'kinish degan ma'noni anglatadi.

Italiyaliklar birdan beshgacha hisoblashganda, bu imo-ishora raqamni ifodalaydi 1va ko'rsatkich barmog'i 2. Agar amerikaliklar va inglizlar hisoblasa, ko'rsatkich barmog'i degan ma'noni anglatadi 1va o'rta barmoq 2; bu holda bosh barmog'i 5 raqamini ifodalaydi .

Boshqa imo-ishoralar bilan birgalikda bosh barmog'ini ko'tarish ham kuch va ustunlik ramzi sifatida, shuningdek, kimdir sizni xohlaydigan holatlarda ishlatiladi. barmog'ingiz bilan maydalang .barmoq belgisi

Bu belgi Buyuk Britaniya va Avstraliyada juda mashhur va bu erda haqoratli talqinga ega. Ikkinchi jahon urushi paytida Uinston Cherchill belgini ommalashtirdi V g'alabani ko'rsatish uchun, lekin qo'l karnayga qaytariladi. Agar qo'l kaft bilan karnay tomon burilsa, imo-ishora haqoratli ma'noga ega bo'ladi.

Aksariyat Evropa mamlakatlarida esa V-ishorasi baribir g'alabani anglatadi. .

Siz qo'l silkitasiz. Esda tutingki, xuddi shu imo-ishora uning xarakterini butunlay o'zgartiradigan turli xil nuanslarga ega bo'lishi mumkin. Qo'l berib ko'rish odatiy holdir.

Erkaklar odatda ayollarga qaraganda qo'llarini qattiqroq silkitadilar, ammo bunda ichki ishonch va munosabatlar deyarli hal qiluvchi rol o'ynaydi. Agar kuchli jinsiy aloqa vakili liberal qarashlarga sodiq bo'lsa, "ko'zoynakli ziyolilar" ning kichik turiga tegishli bo'lsa, unda u, ehtimol, sust, xira, ifodasiz qo'l siqishadi. Ammo agar ayol liberal hayot falsafasini tan olsa, unda, aksincha, u buldog ushlashi mumkin.

Qo'l silkitish san'atining nozik tomonlari haqida bilish, potentsial ish beruvchisi bilan suhbatga boradigan har bir kishi uchun bunga arziydi. Bundan tashqari, London institutlaridan birining mutaxassisi Nik Ayls tomonidan tuzilgan qo'l siqishlarning tasnifi bilan tanishish foydali bo'ladi, u to'rtta asosiy turni ajratadi: "suyak sindiruvchi", "ho'l baliq", "masonik" va a la Bill. Klinton.

Bonebreaker: Shundaylar borki, xuddi kirni siqib chiqayotgandek, qo'lingizni shunday umidsiz ishtiyoq bilan bosishni yaxshi ko'radilar. Mumkin bo'lgan tashxis, ular o'z-o'zidan shubhalanishga ega bo'lib, buning o'rnini qoplash uchun biror narsa talab qiladi. Ho'l baliq: sizni "sovishi" mumkin bo'lgan terli palma.

Mason belgisi: Expert orollari hech qanday sharoitda qilishni tavsiya etmaydigan har qanday aqlli barmoqni burish.

Va nihoyat, qo'l silkitish paytida chap qo'lini suhbatdoshining o'ng qo'lga qo'yish odati bor AQShning sobiq Amerika prezidentining uslubi - tirsagidan biroz yuqoriroq. Uning ko'plab taqlidchilari bor, lekin asosan siyosatchilar orasida. Odatda bunday imo-ishora haddan tashqari tanishlik deb hisoblanadi.

Bu dunyoning turli mamlakatlari (ayniqsa, Yevropa)ning bir nechta misollari va taqqoslashlari. Quyida tavsiflashning asosiy bosqichlari keltirilgan:

imo-ishoralarni solishtirish;

tashqi ko'rinish, kiyim-kechak, turish;

OVOZ - elastik tovush paychalarining tebranishi natijasida odamda vujudga keladigan turli balandlikdagi, kuchli va tembrli tovushlar majmui. Ovozning shakllanishida havo yo'llari (o'pka, bronxlar, traxeya, halqum, og'iz va burun bo'shliqlari) ishtirok etadi.

Ko'pchilik ovozga katta e'tibor beradi. Ovoz baland, o'rta va past (bas) bo'lishi mumkin. Suhbatda temp va intonatsiya ham katta rol o'ynaydi. Masalan, intonatsiya ish (rasmiy), kundalik (norasmiy) va boshqalar bo'lishi mumkin.

Ochiqlik imo-ishoralari. Ular orasida quyidagilar bor: kaftlarini yuqoriga ko'targan ochiq qo'llar (samimiylik va ochiqlik bilan bog'liq imo-ishora), yelka qisish, ochiq qo'llar ishorasi bilan birga (tabiatning ochiqligini ko'rsatadi), kurtkaning tugmalarini ochish (siz bilan tez-tez ochiq va do'stona munosabatda bo'lgan odamlar) Suhbat davomida ularning ko'ylagi tugmachalarini oching va hatto sizning

huzuringizda echib oling). Masalan, bolalar erishgan yutuqlari bilan faxrlansa, qo'llarini ochiq ko'rsatadilar, o'zlarini aybdor yoki ehtiyotkor his qilsalar, qo'llarini cho'ntagiga yoki orqasiga yashiradilar. Mutaxassislar, shuningdek, muvaffaqiyatli muzokaralar davomida ularning ishtirokchilari kurtkalarini yechib, oyoqlarini to'g'rilab, suhbatdoshdan ajratib turadigan stolga yaqinroq stul chetiga o'tishlarini ham payqashdi.

Himoya imo-ishoralari (mudofaa). Ular mumkin bo'lgan tahdidlarga, ziddiyatli vaziyatlarga munosabat bildiradilar. Suhbatdoshning qo'llarini ko'kragiga kesib o'tganini ko'rganimizda, nima qilayotganimizni yoki gapirayotganimizni qayta ko'rib chiqishimiz kerak, chunki u muhokamadan uzoqlasha boshlaydi. Mushtga siqilgan qo'llar ham so'zlovchining himoya reaksiyasini anglatadi.

Baholash imo-ishoralari. Ular o'ychanlik va xayolparastlikni ifodalaydi. Misol uchun, "qo'ldan yonoqqa" imo-ishorasi - yonoqlarini qo'lga suyangan odamlar odatda chuqur o'yga botiriladi. Tanqidiy baholash imo-ishorasi - iyak kaftiga yotadi, ko'rsatkich barmog'i yonoq bo'ylab cho'ziladi, qolgan barmoqlar og'iz ostidadir ("kutish va ko'rish" pozitsiyasi). Bir kishi stulning chetida o'tiradi, tirsaklari kestirib, qo'llari erkin osilgan (pozitsiya "bu ajoyib!"). Egilgan bosh - diqqat bilan tinglash ishorasi. Shunday qilib, agar auditoriyadagi o'quvchilarning aksariyati boshlarini egmagan bo'lsa, unda o'qituvchi taqdim etayotgan material butun guruhni qiziqitirmaydi. Ignani tirnash ("Yaxshi, o'ylab ko'raylik" imo-ishorasi) odam qaror qabul qilish bilan band bo'lganda qo'llaniladi. Ko'zoynak bilan imo-ishoralar (ko'zoynakni artadi, og'ziga ko'zoynak oladi va hokazo) - bu yanada qat'iy qarshilik ko'rsatishdan, tushuntirishlarni talab qilishdan yoki savol berishdan oldin o'z pozitsiyasi haqida o'ylash, mulohaza yuritish uchun pauza.

Qo'zg'alish - bu qiyin muammoni hal qilishga yoki qiyin qaror qabul qilishga urinishni ko'rsatadigan imo-ishora. Burun ko'prigini chimchilash odatda yopiq ko'zlar bilan birlashtirilgan imo-ishora bo'lib, chuqur konsentratsiya, kuchli fikr haqida gapiradi.

Uchrashuv imo-ishoralari, ko'zbo'yamachilik. Ayollarda ular sochlarni silliqlash, sochlarni, kiyimlarni to'g'rilash, ko'zguda o'zingizga qarash va uning oldida burilish kabi ko'rinadi; sonlarni chayqash, oyoqlarini sekin kesib o'tish va erkakning oldida yoyish, o'zini buzoqlar, tizzalar, sonlarda silash; oyoq kiyimlarini barmoqlar uchida muvozanatlash ("Sizning huzuringizda o'zimni qulay his qilaman"), erkaklar uchun - galstuk, manjet, ko'ylagi sozlash, butun tanani to'g'rilash, iyakni yuqoriga va pastga siljitish va hokazo.

Shubha va maxfiylik imo-ishoralari. Qo'l og'zini yopadi - suhbatdosh muhokama qilinayotgan masala bo'yicha o'z pozitsiyasini sinchkovlik bilan yashiradi. Yon tomonga qarash - maxfiylik belgisi. Oyoqlari yoki butun tanasi chiqishga qaragan - bu odam suhbatni yoki uchrashuvni tugatishni xohlayotganining aniq belgisi. Burunni

ko'rsatkich barmog'i bilan tegizish yoki ishqalash shubha belgisidir (bu imo-ishoraning boshqa navlari ko'rsatkich barmog'ini quloq orqasida yoki quloq oldida ishqalash, ko'zlarni ishqalash).

Hukmronlik-bo'ysunish imo-ishoralari. Ustunlikni salomlashish bilan qo'l siqishda ifodalash mumkin. Biror kishi sizga qattiq qo'l berib, kaftingiz sizning tepangizda turishi uchun uni aylantirganda, u jismoniy ustunlik kabi narsalarni ifodalashga harakat qiladi. Va, aksincha, qo'lini kafti bilan yuqoriga ko'targanida, u bo'ysunuvchi rolni qabul qilishga tayyor ekanligini anglatadi. Suhbat chog'ida suhbatdoshning qo'li ehtiyotsizlik bilan ko'ylagi cho'ntagiga solingan bo'lsa va bosh barmog'i tashqarida bo'lsa, bu odamning o'z ustunligiga ishonchini bildiradi.

Foydalanilgan adabiyotlar:

1. R.Rasulov,A.Shofqorov,Q.Mo.,ydinov.O.,qituvchi nutqi madaniyati va notiqlik san'ati.Toshkent:-Fan va texnologiyalar nashriyot-matbaa uyi,2022. 7-bet.
2. D.Yusupova.Adabiyot.Toshkent:-Akademnashr,2014.10-bet.
3. A.Samadov.Nazariyai adabiyotshinosi.Samarqand:-SamDU,2011.4-bet.
4. O'zbek xalq maqollari.Toshkent:-Sharq,2019.7-bet.
5. O'zbek xalq maqollari.Toshkent:-Adabiyot uchqunlari,2014.132-133-betlar.